

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 29. huhtikuuta 2021
(OR. en)

8169/21

LIMITE

JEUN 39
SOC 228
EMPL 167
EDUC 137
SAN 243
SUSTDEV 50
GENDER 26

ILMOITUS

Lähettäjä:	Neuvoston pääsihteeristö
Vastaanottaja:	Pysyvien edustajien komitea / Neuvosto
Asia:	Ehdotus neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmiksi monitasoisen hallinnon vahvistamisesta nuorten päätöksentekoprosesseihin osallistumisen edistämiseksi – Hyväksyminen

---

Valtuuskunnille toimitetaan ohessa nuorisotyöryhmän valmisteleva ehdotus päätelmiksi monitasoisen hallinnon vahvistamisesta nuorten päätöksentekoprosesseihin osallistumisen edistämiseksi. Kaikki valtuuskunnat voivat nyt hyväksyä päätelmien tekstin.

Pysyvien edustajien komiteaa pyydetään vahvistamaan nuorisotyöryhmässä saavutettu yhteisymmärrys liitteenä olevasta tekstistä ja toimittamaan teksti neuvostolle (koulutus-, nuoriso-, kulttuuri- ja urheiluneuvosto, 17.–18. toukokuuta 2021) hyväksyttäväksi ja sen jälkeen julkaistavaksi Euroopan unionin virallisessa lehdessä.

Ehdotus neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmiksi

Monitasoisen hallinnon vahvistaminen nuorten päätöksentekoprosesseihin osallistumisen edistämiseksi

NEUVOSTON JA NEUVOSTOSSA KOKOONTUNEIDEN JÄSENVALTIOIDEN
HALLITUSTEN EDUSTAJAT,

jotka PALAUTTAVAT MIELEEN SEURAAVAA:

1. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 165 artiklassa määrätään, että Euroopan unionin toiminnalla pyritään kannustamaan nuorten osallistumista demokratian toteuttamiseen Euroopassa.
2. Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 2 artiklassa todetaan, että "unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina". Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 10 artiklan 3 kohdassa tunnustetaan kaikkien kansalaisten oikeus osallistua demokratian toteuttamiseen Euroopan unionissa.
3. Euroopan unionin perusoikeuskirjan 11 ja 12 artiklassa todetaan, että jokaisella on oikeus sananvapauteen, rauhanomaiseen kokoontumisvapauteen ja yhdistymisvapauteen. Perusoikeuskirjan 24 artiklassa julistetaan, että lapsen on saatava ilmaista vapaasti mielipiteensä, ja määrätään, että lapsen mielipide on hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti otettava huomioon häntä koskevissa asioissa.

4. Neuvoston päätöslauselma nuorisoalan eurooppalaisen yhteistyön puitteista: Euroopan unionin nuorisostrategia 2019–2027¹ toteaa yhteiskunnallisen ja kansalaisosallistumisen merkityksen ja pyrkii varmistamaan, että kaikilla nuorilla on tarvittavat voimavarat yhteiskuntaan osallistumista varten. Päätöslauselmassa tunnustetaan myös osallistuminen² sekä globaali, eurooppalainen, kansallinen, alueellinen ja paikallinen ulottuvuus³.
5. Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030⁴ näkee nuoret kestävän kehityksen aktiivisina toimijoina; Yhdistyneiden kansakuntien nuoriso-ohjelma World Programme of Action for Youth⁵ peräänkuuluttaa nuorten täysimääräistä ja tehokasta osallistumista yhteiskunnan toimintaan.
6. Euroopan neuvoston eurooppalainen peruskirja nuorten osallistumisesta paikalliseen ja alueelliseen toimintaan⁶ painottaa tarvetta parantaa nuorten täysimääräisten oikeuksien ja vapauksien toteutumista, erityisesti osallistumiseen liittyvien.
7. Neuvoston päätelmissä nuorten demokratietietoisuuden ja demokratiaan osallistumisen edistämisestä Euroopassa⁷ tunnustetaan, että olisi mahdollistettava nuorten merkityksellinen osallistuminen kaikkiin heitä koskeviin päätöksiin. Heillä on oikeus sananvapauteen, tiedonsaantiin ja syrjinnältä suojeluun.

---

¹ EUVL C 456, 18.12.2018, s. 1.

² "Ottaen huomioon, että kaikki nuoret ovat yhteiskunnan voimavara, kaikissa nuoria koskevissa politiikoissa ja toimissa tulisi puolustaa nuorten oikeutta osallistua heihin vaikuttavien politiikkojen kehittämiseen, toimeenpanoon ja seurantaan nuorten ja nuorisojärjestöjen mielekkään osallistumisen avulla. Poliitikot olisi laadittava ottaen tässä yhteydessä huomioon muutokset, jotka ovat aiheutuneet demokraattiseen osallistumiseen ja kansalaisvaikuttamiseen vaikuttavasta digitaalisesta viestinnästä."

³ "Jotta varmistettaisiin EU:n nuorisopolitiikan kestävä vaikutus nuoriin, on tärkeää, että sen toimeenpanossa otetaan huomioon alueellinen ja paikallinen taso ja että toimitaan ruohonjuuritason nuorisopolitiikkojen tukemiseksi. Nuorten mielipide olisi samalla otettava huomioon aina, kun käsitellään globaaleja kysymyksiä."

⁴ https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E

⁵ <https://www.un.org/development/desa/youth/world-programme-of-action-for-youth.html>

⁶ 1992, Tarkistettu eurooppalainen peruskirja nuorten osallistumisesta paikalliseen ja alueelliseen toimintaan, 2003 ja 2015.

⁷ EUVL C 415, 1.12.2020, s. 16.

8. Neuvoston päätelmissä nuorten roolista turvallisen, yhteenkuuluvuutta edistävän ja sopusointuisen yhteiskunnan rakentamisessa Eurooppaan⁸ todetaan, että nuoret ovat innovoijia ja muutoksen tekijöitä, ja heidän panostaan olisi aktiivisesti tuettava, pyydettyä ja pidettävä olennaisena tärkeänä rauhanomaisen yhteiskunnan rakentamisessa ja demokraattisen hallintotavan tukemisessa.
9. Neuvoston päätöslauselmassa nuorten kannustamisesta osallistumaan demokratiaa edistävään poliittiseen toimintaan Euroopassa⁹ ja neuvoston päätöslauselmassa kaikkien nuorten osallistumista demokratian toteuttamiseen Euroopassa koskevien uusien ja tehokkaiden muotojen edistämisestä¹⁰ vahvistetaan koko nuorisoulottuvuutta ja korostetaan nuorten aktiivisen ja vastuullisen osallistumisen tärkeyttä nuorten elämään vaikuttavien toimintapolitiikkojen kehittämisessä.
10. Vuoden 2019 Flash Eurobarometri¹¹ osoittaa, että nuoret ovat hyvin aktiivisia demokraattisessa toiminnassa ja että osallistumisaktiivisuus on nousussa – kolme neljäsosa nuorista vastaajista oli osallistunut jonkinlaisen organisoidun liikkeen toimintaan.
11. Tutkimus nuorten edustuksen tilasta EU:ssa¹² viittaa siihen, että EU:n nuorisosektori on kasvamassa ja perinteinen nuorisotoiminta, kuten kansalaisjärjestöt ja verkostot, on edelleen avainasemassa; siinä todetaan myös monimuotoisempien ja joustavampien osallistamismuotojen tarve.

---

⁸ EUVL C 195, 7.6.2018, s. 13.

⁹ EUVL C 417, 15.12.2015, s. 10.

¹⁰ EUVL C 169, 9.6.2011, s. 1.

¹¹ Flash Eurobarometri 478: How do we build a stronger, more united Europe? The views of young people, https://data.europa.eu/euodp/fr/data/dataset/S2224_478_ENG.

¹² Study on the landscape of youth representation in the EU, 2019
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/57e87ca0-900d-11ea-812f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search>.

jotka TOTEAVAT SEURAAVAA:

12. Vaikka on edistytty huomattavasti, nuorilla on edelleen vähemmän osallistumismahdollisuuksia, he ovat aliedustettuja päätöksentekoprosesseissa ja he kohtaavat monenlaisia haasteita, joita covid-19-pandemia on kasvattanut entisestään. Suurimpia haasteita¹³, jotka korostuvat haavoittuvassa asemassa olevien nuorten keskuudessa, ovat korkeampi työttömyysriski, työsuhteiden epävarmuus, köyhyys, syrjäytyminen, syrjintä ja eriarvoisuus, riittämätön panostus osaamisen kehittämiseen ja vaikutukset mielenterveyteen.
13. Nuorten kasvavaan haavoittuvuuteen liittyy epätasa-arvoinen pääsy osallistuvaan viralliseen koulutukseen, epäviralliseen ja arkioppimiseen sekä oppimismahdollisuuksiin, yliedustus epätyypillisissä töissä sekä riittämätön sosiaalisen suojelun saatavuus, joilla on rakenteellinen vaikutus nuorten elämään, emansipaatioon ja itsenäistymiseen, erityisesti asunnon, kunnollisten elinolojen, terveystalveluiden ja ihmisarvoisen työn saatavuuteen.

---

¹³ EU:n ja Euroopan neuvoston kumppanuus nuorisotyön alalla, "Towards a better understanding of the impact of Covid-19 on the youth sector" <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/72351197/Summary+13+Oct+2020.pdf/c8808ff7-25bef7f9-3504-b2a189a64bd0>; Euroopan parlamentti, "Covid-19: Parlamentin jäsenet pyytävät estämään pysyvän vahingon nuoriso- ja urheilualalla" (tammikuu 2021) <https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210122IPR96224/covid-19-meps-ask-to-prevent-lasting-damage-on-youth-and-on-sport>; OECD:n politiikkatoimet koronavirusta vastaan (covid-19), "Youth and COVID-19: Response, recovery and resilience" (kesäkuu 2020), <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/youth-and-covid-19-response-recovery-and-resilience-c40e61c6/>; ILO, nuorisotyöllisyys, <https://www.ilo.org/global/topics/youth-employment/lang-en/index.htm>.

14. Nuoret tarvitsevat kiireellisesti demokraattisia arvoja tukevaa laadukasta kansalaiskasvatusta sekä tietotekniikka- ja medialukutaitoja, jotta he voivat ymmärtää poliittisia ja yhteiskunnallisia konteksteja, tunnistaa disinformaation, polarisaation ja propagandan uhat sekä saada vapaasti kaikki tarvittavat tiedot voidakseen tehdä asianmukaisia valintoja ja päätöksiä.
15. Euroopan neuvoston uusi strateginen ohjelma 2019–2024¹⁴ ja komission vuotuinen työohjelma vuodelle 2021¹⁵ tunnustavat nuorten roolin ilmastoneutraalin, vihreän, oikeudenmukaisen, digitaalisen ja sosiaalisen Euroopan rakentamisessa, kulutus- ja tuotantotapojen kestävyuden edistämässä sekä kestävä kehityksen toimintaohjelma Agenda 2030:n ja Pariisin ilmastopimuksen täytäntöönpanossa.
16. Epävirallinen ja arkioppiminen ovat avainasemassa esimerkiksi yhteiskunnallisissa kysymyksissä ja osallistumisessa; ne on sisällytetty eurooppalaisen nuorisotyön toimintaohjelmaan¹⁶ ja niillä pyritään vahvistamaan ja kehittämään nuorisotyön useiden eri alojen toimijoiden yhteistyötä "Bonnin prosessin" ja nuorisotyön kehittämisen strategiakehityksen¹⁷ täytäntöönpanon puitteissa.

---

¹⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/39914/a-new-strategic-agenda-2019-2024.pdf>

¹⁵ https://ec.europa.eu/info/publications/2021-commission-work-programme-key-documents_fi.

¹⁶ Päätöslauselma puitteista eurooppalaisen nuorisotyön toimintaohjelman perustamiselle (2020/C415/01), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2020.415.01.0001.01.FIN&toc=OJ%3AC%3A2020%3A415%3ATOC.

¹⁷ Kolmas eurooppalaista nuorisotyötä koskeva kokous, loppujulkilausuma. https://www.eywc2020.eu/downloads/doctrine/WebforumVeranstaltungenWebsiteBundle:Media-file-54/EN_3rd%20EYWC_final%20Declaration.pdf

KATSOVAT SEURAAVAA:

17. Nuorten panos on yhteiskunnan kehittämisen kannalta merkittävä. Tänään tehdyt päätökset vaikuttavat heidän elämäänsä nyt ja tulevaisuudessa. Nuoriin vaikuttavat monialaiset kysymykset, jotka liittyvät poliittiseen asialistaan kokonaisuudessaan, ja sen vuoksi heidän sitoutumisensa ja osallistumisensa yhteiskunnallisiin, ympäristöllisiin, digitaalisiin, taloudellisiin, kulttuurillisiin ja poliittisiin haasteisiin vastaamiseen on elintärkeää, jotta demokraattisen edustuksen periaatetta voidaan vahvistaa. Näin nuorille annettaisiin mahdollisuus ottaa vastuu omasta elämästään, oppia, saada äänensä kuuluviin palautumiskykyisten, yhtenäisten, osallistavien, ilmastoneutraalien, vauraiden, oikeudenmukaisten ja kestävien yhteiskuntien rakentamisessa ja olla osallisina Euroopan elpymisessä vakavista kriisitilanteista, kuten covid-19-pandemiasta, sekä digitaalisessa ja vihreässä siirtymässä.
18. Jotta voidaan taata monitasoisen hallinnon¹⁸ tehokas toimintamalli nuorisoalalla ja erityisesti nuorten osallistuminen, on tärkeää tukea nuorten edustuksen vahvistamista ja kehittämistä kaikilla tasoilla¹⁹, tunnustaa nuorten oikeudet järjestäytyä ja osallistua sekä antaa heille mahdollisuudet siihen. Nuorisojärjestöjen ja -rakenteiden tunnustaminen ja niille annettava tuki ovat välttämättömiä mahdollistavan ilmapiirin varmistamiseksi kaikilla tasoilla, jotta nuoret voivat osallistua päätöksentekoprosesseihin tehokkaalla, merkityksellisellä ja kestäväällä tavalla.

---

¹⁸ Ks. liitteessä oleva määritelmä.

¹⁹ Ks. liitteessä oleva määritelmä.

19. Euroopan unionin nuorisostrategia 2019–2027²⁰ koskee nuorten osallistumista demokratian toteuttamiseen, tukee yhteiskunnallista ja kansalaisosallistumista ja pyrkii varmistamaan, että kaikilla nuorilla on tarvittavat voimavarat yhteiskuntaan osallistumiseksi, ja korostaa nuorten Eurooppaa koskevien visioiden ja tavoitteiden toteuttamista hyödyntämällä EU-tason poliittisia välineitä sekä kaikkien sidosryhmien kansallisia, alueellisia ja paikallisia toimia.
20. Kaikki 11 eurooppalaista nuorisotavoitetta²¹ keskittyvät nuorten visioon Euroopasta, yksilöivät monialaisia alueita, jotka vaikuttavat nuorten elämään, ja tuovat esiin heille tärkeitä painopisteitä, kuten nuorten oman osallistumisen eurooppalaiseen nuorisotavoitteeseen numero 9: Tiloja ja osallistumista kaikille.
21. Nuorten osallistuminen tarkoittaa, että nuoret käyttävät oikeuksiaan ja hyödyntävät mahdollisuuksiaan osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon, ja tässä he ovat tasavertaisia, heitä tuetaan ja he saavat ottaa vastuuta, ja he voivat järjestelmällisesti sitoutua toimiin ja toimintoihin, jotka auttavat vahvistamaan EU:n arvojen mukaista yhteiskuntaa.
22. Nuorten osallistuminen edellyttää myös toimia, joilla ehkäistään kansalaisyhteiskunnan toimintatilojen kapeneminen, koska sillä on merkittävä vaikutus päätöksentekoprosesseihin ja se luo ylimääräisiä haasteita nuorille, nuorisojärjestöille ja -rakenteille sekä nuorisotyöntekijöille.

---

²⁰ EUVL C 456, 18.12.2018, s. 1.

²¹ Euroopan unionin nuorisostrategia, liite 3, ibid.

23. EU:n nuorisodialogi²² on ollut kymmenen viime vuoden ajan väline, jolla on tuettu nuorten osallistumista kaikilla tasoilla nuorisovaltuustojen, kansallisten työryhmien ja muiden nuorten sidosryhmien kautta, ja samalla on edistetty rakenteellista vuoropuhelua asiaankuuluvien päätöksentekijöiden kanssa. Nuorten kansalaisyhteiskunnan sidosryhmät, erityisesti Euroopan nuorisofoorumi, valtiosta riippumattomat kansainväliset nuorisojärjestöt ja kansalliset nuorisovaltuustot, ovat panostaneet merkittävästi nuorten näkyvyyteen EU-tason päätöksentekoprosesseissa, muun muassa Euroopan unionin nuorisokonferenssien kautta.
24. Nuorisopolitiikan hallinnointi vaihtelee EU:n jäsenvaltioissa niiden erilaisen poliittisen, kulttuurillisen, historiallisen, yhteiskunnallisen ja maantieteellisen kontekstin mukaisesti. Jäsenvaltioiden puitekehykset (esim. nuorisopolitiikan kehittämisen säädöskehys, vaaleilla valittujen elimien / oikeudellisten rakenteiden rooli tai nuorisopolitiikan piiriin kuuluvat aihealueet) vaihtelevat, kuten vaihtelevat myös täytäntöönpanotavat (esim. horisontaalinen, vertikaalinen tai monialainen koordinointi, täytäntöönpanovalta julkishallinnon eri tasoilla)²³.
25. Nuoret, jotka ilmaisevat itseään useilla eri tavoilla useissa maantieteellisissä ympäristöissä, muodostavat perustan nuorten edustukselle ja osallistumiselle. Nämä ilmaisumuodot käsittävät organisaatioita ja epävirallisia ryhmiä kaupunkialueilta maaseutualueille ja syrjäisille alueille²⁴, nuorisotyörakenteita, nuorisovaltuustoja ja nuorisojärjestöjä kaikilla tasoilla sekä nuoria, jotka eivät osallistu nykyisten rakenteiden tai järjestöjen toimintaan.

---

²² EUVL C 189, 5.6.2019, s. 1.

²³ "Insights into youth policy governance", EU:n nuorisokumppanuus, 2018, https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261953/122018-Insights_web.pdf/99400a12-31e8-76e2-f062-95abec820808

²⁴ EUVL C 193, 9.6.2020, s. 3.

KOROSTAVAT SEURAAVAA:

26. On elintärkeää, että kaikilla nuorilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistumiseen, osallisuuteen ja voimaannuttamiseen heitä koskevien päätöksentekoprosessien kaikilla tasoilla. Tällainen osallistuminen ei ole tärkeää vain nuorisopolitiikan laadun varmistamiseksi, vaan myös muiden nuoria koskettavien monialaisten toimintapolitiikkojen kannalta. Kyseessä on nuorten henkilökohtainen, yhteiskunnallinen, kulttuurillinen ja henkinen kehitys kohti aikuisuutta²⁵.
27. Nuorten osallistuminen luo yhteenkuuluvuutta, kansalaisuuden tunnetta ja solidaarisuutta sekä tekee poliittisista prosesseista läpinäkyvämpiä ja vastuullisempia nuoria kohtaan. Samalla nuorten osallistuminen lisää nuorten vaikutusvaltaa ja auttaa heitä kasvattamaan itseluottamusta, aloitekykyä, omistajuutta ja vastuullisuutta, joiden avulla he voivat hankkia ja kehittää kokempohjaisia ja olennaisia taitoja, kuten kriittistä ajattelua, viestintä- ja neuvottelutaitoja sekä yhteishenkeä demokraattista ja ammatillista elämää varten.
28. Monitasoisen hallinnon valtavirtaistaminen nuorten päätöksentekoprosesseihin osallistumista edistettäessä muokkaa yhteiskuntia osallistavuuteen ja joustavuuteen, vahvistaa sosiaalista, yhteiskunnallista ja alueellista yhteenkuuluvuutta sekä tehostaa Euroopan ja paikallisen tason politiikkojen yhteyttä konkreettisilla aloitteilla, joita ovat esimerkiksi Euroopan nuorisopääkaupunki sekä Erasmus+ -ohjelman nuorisotoimintaohjelman (Youth in Action) hanke "Europe goes local"²⁶. Samalla se antaa nuorille vaikutusvaltaa luomalla heille mahdollisuuksia käyttää ja kehittää tietojään, taitojään, vahvuuksiaan ja asenteitaan, joita he tarvitsevat voidakseen osallistua täysimääräisesti monimuotoisiin yhteiskuntiin ja valmistautua tuleviin haasteisiin.

---

²⁵ Lissabonin nuorisofoorumi +21, julistus.

²⁶ <https://www.europegoeslocal.eu/about/>

29. Euroopan demokratioiden digitaalinen siirtymä²⁷ tuo mukanaan tarpeen etsiä ja edistää innovatiivisia ja vaihtoehtoisia osallistumisen muotoja, kuten digitaalisia demokratian välineitä, mutta samaan aikaan on otettava huomioon digitaaliseen ympäristöön osallistumisesta aiheutuvat haasteet sekä joidenkin nuorten rajalliset mahdollisuudet käyttää internetiä ja digitaalisia teknologioita tai tähän tarvittavien taitojen ja tietojen puuttuminen. Sen vuoksi on tarjottava käyttömahdollisuuksia ja räätälöitävä ratkaisuja, jotta voidaan tukea nuorten osallistumista demokraattiseen toimintaan digitaalisin keinoin ja saadaan nuoret mukaan osallistavalla tavalla.
30. On tuettava edelleen politiikkoja, jotka luovat nuorille enemmän tilaisuuksia ja mahdollistavat heidän täysimääräisen osallistumisensa yhteiskuntaan. Tässä yhteydessä nuorisotyön, epävirallisen ja arkioppimisen sekä kaikkien nuorten kanssa käytävän tehokkaan vuoropuhelun roolia on tehostettava monialaisin toimintamallein eri aloilla, kuten sosiaalipolitiikka, työllisyys, koulutus, digitalisaatio, terveystalvet, asuminen, kulttuuri ja ympäristö.
31. Nuorten tehokas osallistuminen²⁸ yhteiskuntaan edellyttää joidenkin keskeisten näkökohtien huomioon ottamista, joita ovat esimerkiksi nuorisopolitiikan hallinnoinnin kartoitus, vertailuoppiminen²⁹ nuorisopolitiikan mekanismeista kaikilla tasoilla, viranomaisten kouluttaminen nuorten osallistumiseen liittyvissä asioissa ja nuorten roolin ja vastuun määrittäminen toimintapolitiikan suunnittelussa, kehittämisessä, täytäntöönpanossa ja arvioinnissa.

---

²⁷ Komission tiedonanto Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmasta, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:52020PC0308&qid=1607079662423>

²⁸ "Insights into youth policy governance", EU:n nuorisokumppanuus, 2018, https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261953/122018-Insights_web.pdf/99400a12-31e8-76e2-f062-95abec820808

²⁹ Ks. liitteessä oleva määritelmä.

PANEVAT MERKILLE

32. nuorten ajatukset ja mielipiteet EU:n nuorisokonferenssissa maaliskuussa 2021, jolloin nuoret hahmottelivat useita aloitteita, jotka muodostavat hyödyllisen lähtökohdan päätöksentekijöiden, nuorisojärjestöjen ja nuorten omille toimille, joilla edistetään demokratiaa nuorten keskuudessa paikallisella, alueellisella, kansallisella ja eurooppalaisella tasolla. Nämä ajatukset ja mielipiteet ovat seuraavat:

- otetaan käyttöön mekanismeja asiaankuuluvilla tasoilla nuorten kuulemiseksi kansallisista, alueellisista ja paikallisista poliittisista kysymyksistä,
- järjestetään nuorille epävirallista opetusta ja koulutusta mielipidevaikuttamiseen, myös niille, joilla on vähemmän mahdollisuuksia,
- alennetaan äänestys- ja äänioikeusikäraja 16 vuoteen, mihin liitetään kansalaiskasvatusta, jolla nuoria kannustetaan ja tuetaan aktiiviseen osallistumiseen vaaleissa,
- määritellään ja edistetään nuorille saatavilla olevien julkisten tilojen käyttöä sekä yhdenmukaistetaan niistä saatavilla olevaa tietoa,
- kehitetään yhdessä ja hyväksytään EU:n suuntaviivat ja laatumerkit, joiden avulla voidaan varmistaa kaikkien nuorten pääsy nuorille soveltuviin, turvallisiin ja osallistaviin digiympäristöihin,
- luodaan foorumeja, joilla avustetaan alhaalta ylöspäin suuntautuvia nuorisovetoisia aloitteita ja nuorisojärjestöjä paikallisella ja alueellisella tasolla,
- laajennetaan koulujen opetusohjelmaa ja monipuolistetaan sidosryhmiä osallistamalla valtiosta riippumattomia järjestöjä, joiden avulla tuetaan luovan ajattelun kehittämistä ja aktiivista kansalaisuutta ja harjoitellaan päätöksentekoa epävirallisen koulutuksen puitteissa.

KEHOTTAVAT JÄSENVALTIOITA TOISSIJAISUUSPERIAATTEEN MUKAISESTI JA ASIANMUKAISILLA TASOILLA

33. Lisäämään kaikkien nuorten vaikutusmahdollisuuksia koulutuksen, nuorisokeskeisen tiedotuksen, palautteen, epävirallisen ja arkioppimisen, nuorisotyön ja muiden sellaisten käytäntöjen avulla, jotka tukevat tietoon perustuvaa ja kriittistä osallistumista monitasoisiin päätöksentekoprosesseihin.
34. Edistämään ja tukemaan sopivin keinoin kestävien monitasoisen hallinnon rakenteiden luomista tai parantamista, jotta voidaan helpottaa nuorten osallistumista päätöksentekoprosesseihin ja asialistojen laatimiseen, ja samalla edistämään erilaisia epävirallisia osallistumistapoja. Tämä vaatii tunnustusta ja tukea nuorisojärjestöille, nuorisotyöntekijöille, nuorille ammattilaisille, nuoriso-ohjaajille³⁰, kouluille, opettajille, valmentajille, kouluttajille ja muille asiaankuuluville sidosryhmille sekä näiden täysimääräistä osallistumista. Olisi erityisesti ponnisteltava sellaisten nuorten löytämiseksi, jotka eivät osallistu virallisten rakenteiden tai järjestöjen toimintaan, ja lisätä heidän vaikutusmahdollisuuksiaan.
35. Edistämään ja tukemaan erityisesti epäedullisessa asemassa olevilla asuinalueilla sekä maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla sellaisten fyysisten, digitaalisten ja hybridiratkaisujen saatavuutta, jotka helpottavat kaikkien nuorten tehokasta osallistumista ja sitoutumista päätöksentekoprosesseihin kaikilla tasoilla ja monialaisesti, jotta heille voidaan tarjota avoimia ja turvallisia tiloja sekä mahdollisuuksia henkilökohtaiseen, yhteiskunnalliseen, kulttuurilliseen ja ammatilliseen kehittymiseen.
36. Tarjoamaan yhtäläiset ja oikeudenmukaiset mahdollisuudet, joilla tuetaan nuorten osallistumisen ja sitoutumisen kaikkia muotoja kaikilla tasoilla. Tätä toimintamallia sovelletaan kaikkiin nuoria koskeviin kysymyksiin, kuten asumiseen, koulutukseen ja ihmisarvoiseen työhön, kestäväan kehitykseen, ilmastonmuutokseen, ihmisoikeuksiin, sukupolvien väliseen oikeudenmukaisuuteen ja solidaarisuuteen, sukupuolten tasa-arvoon, valmiuksien kehittämiseen sekä digitalisaation vaikutuksiin ketään ei jätetä -sitoumuksen mukaisesti³¹.

³⁰ Näissä päätelmissä nuoriso-ohjaajaksi käsitetään myös nuori henkilö, joka hoitaa johtotehtäviä olematta mukana virallisen järjestön tai rakenteen toiminnassa.

³¹ YK:n kestäväan kehityksen Agenda 2030.

37. Tapauksen mukaan perustamaan tai ylläpitämään nuoriin liittyvien politiikanalojen ja ohjelmien synergiaa ja yhteistyötä, erityisesti nuorisotyön koulutuksen ja nuorisotutkijoiden välillä, jotta voidaan tukea kriittistä ajattelua, tarjota kattavaa tietoa päätöksentekoprosesseista kaikilla tasoilla ja lisätä nuorten ymmärrystä, sitoutumista sekä tehokasta ja merkityksellistä osallistumista.

*KEHOTTAVAT JÄSENVALTIOITA JA EUROOPAN KOMISSIOTA TOIMIVALTANSA
PUITTEISSA JA ASIANMUKAISILLA TASOILLA TOISSIJAISUUSPERIAATTEEN
ASIANMUKAISESTI HUOMIOON OTTAEN*

38. Valtavirtaistamaan ja tukemaan yhdessä nuorten kanssa nuorille kohdistettuja toiminnallisia ja kestäviä osallistumisen rakenteita eri tasojen ja alojen toimintapolitiikkojen kehittämisessä ja samalla varmistamaan heille pääsyn luotettavaan tietoon, näyttöön ja vastuullisiin ja säännöllisesti tarkistettuihin päätöksentekoprosesseihin, EU:n nuorisodialogin kaltaisten osallistumisprosessien ja muiden järjestelyjen pohjalta useilla politiikan aloilla, jotka pyrkivät tukemaan nuorten osallistumista.
39. Tukemaan sellaisten toimintamallien jatkokehittämistä ja arviointia, joilla pyritään lisäämään nuorten osallistumista päätöksentekoprosesseihin kaikilla tasoilla. Tässä voidaan käyttää pohjana nykyisiä konsepteja ja mekanismeja sekä Euroopan neuvoston, jäsenvaltioiden ja kansalaisjärjestöjen alalla tekemää työtä. Näiden toimintamallien tulisi osallistaa nuoria, nuorisotyöntekijöitä, nuorisojärjestöjä (mukaan lukien paikalliset nuorisovaltuustot), alan ammattilaisia sekä nuorisopolitiikan tutkijoita ja poliittisia päätöksentekijöitä kaikilta tasoilta ja kaikilta asiaankuuluvilta aloilta.

40. Hyödyntämään täysimääräisesti asiaankuuluvia EU-ohjelmia, mukaan lukien Erasmus+ ja Euroopan solidaarisuusjoukot, tietämyksen edistämässä ja tukemisessa, käytänteiden vaihdossa ja keskinäisessä oppimistoiminnassa, kuten myös monitasoiseen hallintotapaan perustuvien nuorten osallistumisen mekanismien suunnittelussa, kehittämisessä, täytäntöönpanossa ja arvioinnissa.
41. Hyödyntämään tarvittaessa EU:n nuorisopolitiikan indikaattorikokoelmaa³² tehokkaasti sekä ottamaan asianmukaisesti huomioon vaikutusten arvioinnit, joissa verrataan muun muassa nuorten osallistumisen laajuutta päätöksentekoprosesseissa sekä alueellisia ja paikallisia väestörakenteen piirteitä, hyvinvointia, demokratiaan osallistumista ja kestäväää kehitystä.
42. Edistämään edelleen EU:n nuorisodialogia ja jäsenmaiden perustamia kansallisia työryhmiä sekä tarvittaessa varaamaan keskeisen roolin kansallisille nuorisovaltuustoille näiden puitteiden hyödyntämiseksi muissa kuulemisprosesseissa, kuten Euroopan tulevaisuutta käsittelevään konferenssiin ja uusi eurooppalainen Bauhaus -aloitteeseen liittyvissä kuulemisissa.

PYYTÄVÄT KOMISSIOTA

43. Järjestämään nuorisoalalla vertaisoppimistoimintaa, jonka tavoitteena on vaihtaa tietoja ja kokemuksia nuorten tehokkaan osallistumisen edistämistä päätöksentekoprosessien kaikilla tasoilla ja kaikilla politiikan aloilla, jotta voidaan saavuttaa yhteisymmärrys monitasoisen hallinnon käsitteestä.

---

³² Sellaisena kuin EU:n nuorisostrategian 2019–2027 ja sen toimintasuunnitelman 2019–2021 yhteydessä vuonna 2019 perustettu asiantuntijaryhmä sen on laatinut.

44. Edistämään osaltaan tietämyksen lisäämistä ja valmiuksien kehittämistä nuorten osallistumisessa päätöksentekoprosesseihin niiden eri tasoilla, mahdollisuuksien mukaan myös nuorisoasioiden wikisivuston, nuorisoalan tutkimusverkostojen ja kansainvälisten organisaatioiden, kuten Euroopan neuvoston, Yhdistyneiden kansakuntien, OECD:n ja muiden asiaankuuluvien elinten kanssa tehtävän yhteistyön avulla.
45. Ottamaan tarpeen mukaan nuoriin yhteyksiä Euroopan nuorisoportaalien verkkokeskustelujen ja -kuulemisten kautta.

*KEHOTTAVAT KAIKKIA EUROOPPALAISEEN YHTEISTYÖHÖN OSALLISTUVIA
NUORISOALAN TOIMIJOITA PYRKIMÄÄN*

46. Luomaan läpinäkyviä menettelyjä, jotka mahdollistavat nuorten suoran osallistumisen päätöksentekoprosesseihin joko yksilöllisesti nuoriso-ohjaajien tapauksessa tai sitten nuorisojärjestöjen, nuorisotyöntekijöiden, opettajien, tutkijoiden, toimittajien tai muiden nuoriin liittyvien rakenteiden tai epävirallisten ryhmien kautta. Tässä osallistumisessa olisi käsiteltävä monialaiselta pohjalta kaikkia nuorten elämään vaikuttavia kysymyksiä ja samalla tuettava synergiaa ja yhteistyötä yhteisissä päätöksentekoprosesseissa, vastuunjaossa ja ratkaisujen täytäntöönpanossa.
47. Laajentamaan sekä virallisen koulutuksen sidosryhmien että epävirallisen ja arkioppimisen sidosryhmien mahdollisuuksien soveltamisalaa ja valikoimaa, jotta ne voivat toimia yhdessä nuorten osallistumisen lisäämiseksi päätöksentekoprosesseissa ja tukea erilaisia "osallistumiseen oppimisen" muotoja varhaisiästä lähtien, sillä se lisää elinikäisen osallistumisen mahdollisuuksia³³.

---

³³ Neuvoston suositus elinikäisen oppimisen avaintaidoista (EUVL C 189, 4.6.2018, s. 1).

Määritelmät

Näissä päätelmissä tarkoitetaan

'*monitasoisella hallinnolla*' eri aluetasoilla (paikallinen, alueellinen, kansallinen ja unionin laajuinen) virallisissa ja epävirallisissa yhteyksissä esiintyviä päätöksentekorakenteita ja -prosesseja, joihin osallistuu nuoria ja/tai nuorisjärjestöjä ja joissa päätökset tehdään kaikkien toimijoiden välisen järjestelyn nojalla horisontaalisesti ja/tai vertikaalisesti toissijaisuusperiaatteen pohjalta ja joissa pyritään siihen, että päätökset tehdään ja toimintapolitiikat pannaan täytäntöön asianmukaisimmalla institutionaalisella ja aluetasolla.

'*kaikilla tasoilla*' paikallisia, alueellisia, kansallisia, unionin laajuisia ja maailmanlaajuisia tasoja tilanteen mukaan.

'*vertailuoppimisella*' prosessia, jossa organisaatio voi verrata omaa suorituskyykyään muiden organisaatioiden suorituskyykyyn. Tavoitteena on hyödyntää muiden organisaatioiden vahvuuksia ja hyviä ominaisuuksia, ottaa esimerkkiä organisaation omaan toimintaan ja myös oppia virheistä. Se on aktiivinen ja jatkuva prosessi eikä pelkästään indikaattorien, faktojen ja toimenpiteiden vertailua.

Viitteet

Antaessaan nämä päätelmät neuvosto ja neuvostossa kokoontuneet jäsenvaltioiden hallitusten edustajat panevat merkille seuraavat:

- Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmät nuorten demokratiatietoisuuden ja demokratiaan osallistumisen edistämisestä Euroopassa (EUVL C 415, 1.12.2020, s. 16)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2020.415.01.0016.01.FIN&toc=OJ%3AC%3A2020%3A415%3ATOC

- Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma puitteista eurooppalaisen nuorisotyön toimintaohjelman perustamiselle (EUVL C 415, 1.12.2020, s. 1)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2020.415.01.0001.01.FIN&toc=OJ%3AC%3A2020%3A415%3ATOC

- Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätelmät nuorten mahdollisuuksien lisäämisestä maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla (EUVL C 193, 9.6.2020, s. 3)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52020XG0609%2801%29&qid=1609185718999>

- Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma EU:n nuorisodialogin hallintoa koskevien suuntaviivojen antamiseksi (EUVL C 189, 5.6.2019, s. 1)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2019.189.01.0001.01.FIN&toc=OJ%3AC%3A2019%3A189%3AFULL

- Neuvoston päätelmät nuorten roolista turvallisen, yhteenkuuluvuutta edistävän ja sopusointuisen yhteiskunnan rakentamisessa Eurooppaan (EUVL C 195, 7.6.2018, s. 13)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52018XG0607%2802%29>

- Euroopan unionin neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma nuorisoalan eurooppalaisen yhteistyön puitteista: Euroopan unionin nuorisostrategia 2019–2027 (EUVL C 456, 18.12.2018, s. 1)

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1601482182235&uri=CELEX:42018Y1218\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1601482182235&uri=CELEX:42018Y1218(01))

- Neuvoston päätöslauselma nuorten kannustamisesta osallistumaan demokratiaa edistävään poliittiseen toimintaan Euroopassa (EUVL C 417, 15.12.2015, s. 10)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A42015Y1215%2802%29&qid=1609181989853>

- Neuvoston suositus elinikäisen oppimisen avaintaidoista (EUVL C 189, 4.6.2018, s. 1)

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2018.189.01.0001.01.FIN

- Neuvoston suositus epävirallisen ja arkioppimisen validoinnista (EUVL C 398, 22.12.2012, s. 1)

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012H1222\(01\)&from=FI](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012H1222(01)&from=FI)

- Neuvoston ja neuvostossa kokoontuneiden jäsenvaltioiden hallitusten edustajien päätöslauselma kaikkien nuorten osallistumista demokratian toteuttamiseen Euroopassa koskevien uusien ja tehokkaiden muotojen edistämisestä (EUVL C 169, 9.6.2011, s. 1)

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A42011Y0609%2801%29>

- Uusi strateginen ohjelma vuosiksi 2019–2024, Eurooppa-neuvosto

<https://www.consilium.europa.eu/media/39915/a-new-strategic-agenda-2019-2024-fi.pdf>

- Komission vuoden 2021 työohjelma

https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:91ce5c0f-12b6-11eb-9a54-01aa75ed71a1.0014.02/DOC_1&format=PDF

- Eurofound (2020), Eläminen, työskentely ja covid-19-pandemia,

<https://www.eurofound.europa.eu/fi/publications/report/2020/living-working-and-covid-19>,

- COM(2020) 790 final – Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Euroopan demokratiatoimintasuunnitelmasta

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=COM%3A2020%3A790%3AFIN&qid=1607079662423>

- Kolmas eurooppalaista nuorisotyötä koskeva kokous, loppujulkilausuma

https://www.eywc2020.eu/downloads/doctrine/WebforumVeranstaltungenWebsiteBundle:Media-file-54/3rdEYWC_finaldeclaration.pdf

- Yhdistyneiden kansakuntien kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelma
YK:n yleiskokouksen päätöslauselma A/RES/70/1, annettu 25 päivänä syyskuuta 2015
https://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E
- Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimus, annettu 20. päivänä marraskuuta 1989
https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&clang=_en https://ec.europa.eu/anti-trafficking/sites/default/files/un_convention_on_the_rights_of_the_child_1.pdf
- Yhdistyneiden kansakuntien nuorisotoimintaohjelma
<https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/wpay2010.pdf>
- Tarkistettu Euroopan neuvoston peruskirja nuorten osallistumisesta paikalliseen ja alueelliseen toimintaan, "Kerro mielipiteesi!", Euroopan neuvosto
<https://rm.coe.int/1680702379>
- Tarkistettu Euroopan neuvoston peruskirja nuorten osallistumisesta paikalliseen ja alueelliseen toimintaan, Euroopan neuvoston paikallis- ja aluehallintoasiain kongressi, Euroopan neuvosto <https://rm.coe.int/168071b4d6>
- Euroopan neuvosto, Euroopan neuvoston ministerikomitean suositus CM/Rec(2012)2 lasten ja alle 18-vuotiaiden nuorten osallistumisesta
<https://rm.coe.int/168046c478>
- "Youth participation in democratic life" (Tutkimus nuorten osallistumisesta demokratian toteuttamiseen), EACEA, 2013
<https://www.lse.ac.uk/business-and-consultancy/consulting/assets/documents/youth-participation-in-democratic-life.pdf>

- COM(2018) 269 final - SWD(2018) 168 final - Komission yksiköiden valmisteluasiakirja avoimen koordinoitimenetelmän tuloksista nuorisoasioiden alalla 2010–2018; *komission Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle antaman tiedonannon "EU:n uusi nuorisostrategia: nuorten osallistaminen, yhdistäminen ja vaikutusmahdollisuudet"* liiteasiakirja
- <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A52018SC0168> "Insights into youth policy governance", EU:n nuorisokumppanuus, 2018

https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261953/122018-Insights_web.pdf/99400a12-31e8-76e2-f062-95abec820808
- "New and innovative forms of youth participation in decision-making processes", Euroopan neuvosto, lokakuu 2017

<https://rm.coe.int/new-and-innovative-forms-of-youth-participation-in-decision-making-pro/1680759e6a>
- Analyttinen asiakirja nuorten osallistumisesta, "Young people political participation in Europe: What do we mean by participation?", EU:n nuorisokumppanuus

<https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261980/What+is+youth+participation.pdf/223f7d06-c766-41ea-b03c-38565efa971a>
- EU:n ja Euroopan neuvoston kumppanuus nuorisotyön alalla, 2020

<https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership>

<https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/covid-19>

<https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/latest-update-and-analysis>

- Euroopan parlamentti, "Covid-19: Parlamentin jäsenet pyytävät estämään pysyvän vahingon nuoriso- ja urheilualalla" (27. tammikuuta 2021)

<https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20210122IPR96224/covid-19-meps-ask-to-prevent-lasting-damage-on-youth-and-on-sport>

- OECD:n politiikkatoimet koronavirusta vastaan (covid-19), "Youth and COVID-19: Response, recovery and resilience" (11. kesäkuuta 2020)

<https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/youth-and-covid-19-response-recovery-and-resilience-c40e61c6/#endnotea0z6>

- ILO, nuorisotyöllisyys

<https://www.ilo.org/global/topics/youth-employment/lang--en/index.htm>

- "Seven key findings from the Youth Governance Survey", OECD

<http://www.oecd.org/mena/governance/seven-key-findings-from-the-youth-governance-survey.pdf>

- Lissabonin nuorisofoorumi +21, julistus nuorisopolitiikasta ja -ohjelmista, 2019

<https://www.lisboa21.gov.pt/en/content/declaracao/declaration.html>

- Uusi eurooppalainen Bauhaus -aloite

https://europa.eu/new-european-bauhaus/index_fi